

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Protokoll.

Karksi kihelkonna põllupidajate ühine koosolek, pühapäeval, 13. juulil 1930. a. Karksi Põllumeeste Kogude saalis.

Koosoleku avab kokkukutsujate nimel h-ra Jaak Kivisäkk, kes paneb ette koosoleku juhatajat valida. Ühel häälel valitakse koosoleku juhatajaks h-ra Jaak Kivisäkk ja protokoll kirjutajaks Jüri Lossmann.

Koosolekust võtab osa 254 põllupidajat. Kokkukutsutud koosoleku tarviduse üle võtab sõna J. Kivisäkk, kes annab ülevaate meie põllumajandusliku olukorra üle algades meie iseseisvuse aastatega, kes kujukalt näitab meie ebanormaalseid olukordi nii meie poliitilises kui ka majanduslises elus, kus on ülevõimule pääsenud linn ning oma kitsa linnapoliitikaga pankroti äärele viinud terve meie Vabariigi.

Koosolekut korraldajate poolt on ülesvõetud üksikud küsimused, missugused otsustati kõige koosolijatele teatavaks teha ja siis nende üle läbirääkimisele asuda ning kokkuseada soovitavad nõudmised ja resolutsioonid. Üksikute punktide üle läbirääkides võetakse vastu koosoleku poolt järgmine resolutsioon:

„Põllumajandusline seisukord on aasta aastalt muutunud halvemaks, mis kaasa toonud kogu riigimajanduslise nõrkuse, mis muutub päev päevalt raskemaks, mille tagajärjel rida talusi on läinud oksjoni haamri alla, kuna paljud on veel minemas. Peale selle leidub suur hulk talusi, kus on ärahävitatud oksjonite teel põllumajapidamise inventaar. Hulk majapidamisi on sellega hävitatud, millega kaduma läinud ka hulk loovat tööd, mis meie põllumajanduse valmistamisvõimet vähendanud, teda võistlusvõimetumaks tehes. Järjekult sammume kiirel sammul allamäge. Meie valitsus ega Riigikogu pole senini midagi tähelepanuväärt lüüa saatnud põllumajanduse raske seisukorra päästmiseks, vaid on lasknud käed rüppe ja olnud päältvaataja, kuidas välismaad meie siseturgu kunstlikult üleujutavad igasuguste saadustega, mida meil oma küllalt ning millega meilt ära viivad viimased valuuta tagavarad. Niisamuti veetakse sisse igasugu välismaa kaupasi, millede tagavarad kaubamajades juba kümnete aastate jaoks olemas, mida meie piirama peaks, arvestades meie jõukusega. Selle tagajärjel on järjekindlalt meie väliskaubanduse bilans passiivne, mis tingimata meil juba lühikesegi aja jooksul kirstunaelaks saab, kui selles kiiret parandust ette ei võeta. Ka meie riigimajapidamises kestab edasi endine laiutamine, aasta aastalt riigi eelarve suureneb, kuna teda suure vaevaga pool kunstlikult tasakaalustatakse. Ametnikkude vähendamisest ainult kõneldakse, kuna tegelikke tagajärke sellest näha pole.

Meie, Karksi kihelkonna põlluharijad, tundes valusalt kõikide nende pahede tagajärgi, avaldame tänasel kihelkondlisel põlluharijate koosolekul oma nõudmised, mis on tarvilikud ja hädavajalikud Eesti põllumehe ja sellega ühes ka Eesti riigi alleshoidmiseks. Selle juure oleme kindlad, et kõik põlluharijad, seega suurem osa Eesti rahvast, on meiega ühisel arvamisel. Oma nõudmistele läbiviimiseks olemine valmis astuma avalikku võistlusse seaduse poolt lubatud abinõudega:

1. Küllalt selge on, et meie põllupidaja ei saa praeguse teravilja müügi ja vaba sisse korralduse juures enam vilja kasvatada, vaid peab välisvõistluse tagajärjel sellest loobuma ning talu sissetuleku puuduste tagajärjel pankrotidele vastu sammuma, sellepärast nõuame kõige kiiremas korras rukki, nisu, odra ja kaera kaitsetollid (kaitse) sisseseadmist. Linal rahataime kasvatamise ja arendamisele, pühendagu rohkem tähelepanu ning sisseveetavale lina seemnele pandagu suurem toll peale.

2. Põllumeestel puudub võimalus loomasaaduste müügiks, sellepärast nõuame, et lõpetatakse kohe liha ja rasvaainete sissevedu. Loomalihale ja võile püütagu leida soodsat välis-turgu ja astutagu samme nende hindade kindlustamiseks.

3. Rasked põllumajanduse aastad on viinud põllumajanduse võlgadesse. Praegune olu-kord ei võimalda neist ülesaada, sellepärast nõuame et kõik põllumajanduslised lühiajalised riiklised laenud saaks muudetud pikaajalisteks. Laenu protsenti tuleb alandada. Riik tulgu appi ka erapankade laenu korraldamisel põllumehele, neid majapidamiste kandejõude vasta-valt riigi arvele ülevõttes ning hoolitsetagu, et rohkem kapitaali rakendataks tööle põllu-majandusse.

4. Riigimajapidamises valitsegu kokkuvõid. Riigi eelarve kasvamise asemele asutagu kiirelt eelarve kokkutõmbamisele, iseäranis hoolekande ja hariduse alal, arvestades praeguse olukorraga. Kiiresti asuda riigiasutuste kokkutõmbamisele ning teenijate palkade kärpimisele, Riigiametnikkude pensionid ärakaotada ja hooldamise asjus seada ühele alusele teiste koda-nikkudega. Hoolekande alal ainult vanadele ja töövõimetutele abi anda.

5. Põllumajanduse huvide kaitseks loodagu avalikõigusline põllumeeste kutseesitus nagu meil seda on kaubanduse ja tööstuse alal.

6. Avaldame kindlat soovi, et Valitsus ja Riigikogu asuvad kohe põhiseaduse eelnõude arutamisele. Nõuame, et seatagu sisse presidendi instituut ja valimisseadust muudetagu, nii et asetatakse üksikvalimine nimekirjade järele valimisele; valimiseõigust kitsendatagu. Riiklik-kudel ja kogukondlikudel valimistel tuleb hääleõigus anda ainult neile kodanikkudele, kes maksavad otsekohest maksu riigile ja kogukonnale. Presidendile antagu suuremad õigused, umbes sarnased kui Ameerika Ühisriikides. Riigikogu liikmete arvu vähendada poole võrra ja palka maksta tööaja eest.

7. Nõuame, et senini planeeritud väikekohtade elujõuliseks muutmiseks neid suurenda-taks riikliku maatagavara arvel vähemalt 10 hektarini ja tulevikus uusi väikekohti mitte alla 10 ha ei planeeritaks.

8. Meie valuuta tagavarade lõpuliku hävinemise ärahoidmiseks nõuame, et väliskauban-duse bilans viidagu kiirelt tasakaalu ja võetagu kõik abinõud tarvitusele alati tasakaalu hoid-miseks. Näiteks, tuleb nende kaupade sissevedu lõpetada, milliseid meil pikemaks ajaks tagavaraks olemas. Tuleb kindlakäeliselt piirata igasuguste uhkus (komfort) tarvete ja luksus-masinate sissevedu. Tuleb mõjuvalt kõvendada kontrolli sisseveetavate tarvete ja põllumajan-dusliste masinate headuse (kvaliteedi) üle, et kaoks meie rahva üleuputamise halvade kaupade ja masinatega.

Peale resolutsiooni vastuvõtmist paneb koosoleku juhataja ette arvamist aval-dada, kuidas neid nõudmisi esitada, et nad tagajärgi annaksivad. Tuldi ühisele arva-misele, et tuleks esialgu ühineda kõigi Lõuna-Eesti põllupidajatega ja ühiselt oma nõudmiste kaitseks välja astuda. Selle läbiviimiseks otsustakse valida seitsmeliikme-line komisjon, kuhu valitakse ühel häälel härrad Jaak Kivisäkk, Jüri Lossmann, Juhan Pääsuke, Nikolai Luukas, Karl Ruubel, Hans Kõiva ja Märt Gross.

Komisjonile tehakse ülesandeks tegutseda erapooletult väljaspool poliitilisi era-kondi, tegelikkude põllupidajate keskel.

Koosolek lõpetatakse riigi hümniga.

Koosoleku juhataja: Jaak Kivisäkk.

Protokolli kirjutaja: Jüri Lossmann.

Väljaandja ja vastutaja: Jaak Kivisäkk, Karksi Kulli t.

H. L a a n e trükk, Pärnus. 1930. a.